

és felvetések értő hallgatósággal, napi problémákkal kerültek összhangba.

Megköszönve az elnökség, a szervezők alapos munkáját kijelenthető, valóban olyan témákról hallhattunk és gondolkodhattunk közösen, melyek napi segítséget, de távlati megoldásokat és tágabb pers-

pektívát, fejlődési lehetőséget kínálnak az egyházi gyűjtemények számára. Élünk vele!

Szalai Katalin

*Hittudományi Főiskola Könyvtára,
Főszékesegyházi Könyvtár, Esztergom*

Beszámoló a szakmai délelőtről

2. szakmai nap (2014. június 25.)

■ Az idén 20 éves egyesületünknek már az első „hivatalos” közgyűlésén (1996. október Ráday Könyvtár) kialakult az éves összejevetel rendje: közgyűlés (elnöki, titkári beszámolóval, aktuális kérdések megvitatásával), előadás(ok). Az előadásokból néhány éven belül már szakmai konferencia kerekedett, majd – mert az éves összejevetel házigazdája minden évben más-más könyvtár – a program szakmai kirándulással egészült ki.

Míg 1996 és 2001 között az éves találkozón még csak egy-két előadást hallhattak a résztvevők, 2002-től a szakmai program egyre tudatosabban szervezve, tematikus tudományos konferencia rangjára emelkedett. Az évek során – néhány kivételtől eltekintve – kialakult a konferenciák váltakozó tematikája is. Az egyik évben állományvédelemmel (a gyűjtemények gondozása, prevenció, egyedi és általános restaurálás, a gyűjtemények kultúrtörténeti értéke, általában a kulturális örökség védelme), a másik évben a tudományos-technikai kihívásokkal (internetes segédletek a könyvtári munkában, régi gyűjtemények, állományok számítógépes feldolgozása, a régi és sok esetben

holt anyag életre keltése, digitalizálás, adatbázis-építés, korszerű könyvtári szoftverek, az egyházi könyvtárak evangelizációs szerepe a 20-21. században) kapcsolatos előadásokat hallgathatnak a résztvevők.

A két alaptéma (egyházi) könyvtáraink sajátosságaiból adódott, mert ezek a gyűjtemények muzeális és modern intézmények is egyszerre. Az egyházi könyvtáraknak egyszerre feladata a nemzeti kulturális vagyoni részét jelentő gyűjtemény gondozása, feltárása, digitalizálása, restaurálása, méltó és megfelelő helyen való elhelyezése, állag- és vagyonvédelme, ugyanakkor egy folyton gyarapodó, technikailag jól felszerelt, a modern kor követelményeinek megfelelő szakkönyvtár építése.

2005-től a konferencia mellett tematikus szakmai délelőtt – később szakmai nap – is gazdagította a programot. Ez utóbbin kezdetben az egyes tagkönyvtárakban folyó kutató- és műhelymunkáról számoltak be az előadók, később a szakmai konferenciához kapcsolódva más könyvtárakból, intézményekből, szervezetekből érkező kollégák konkrét, gyakorlati szakmai előadásaival bővült a program.

Az idei, váci összejövétel szakmai napján (2014. június 25.) először *Fehrentheil Henriette* (Ars Alba Restaurátor Bt., Szentendre) számolt be a váci Egyházmegyei Könyvtárban közelmúltban megtalált szenzációs leletről, a Pázmány műből előkerült Gutenberg-Biblia töredékről. *Könyvborítóba zárt kincsek a Váci Egyházmegyei Könyvtárban* című előadásában elmondta, hogy Pázmány Péter Acta et decreta Synodi Dioecesanæ Strigoniensis című munkájának (Pozsony, 1629.) kötéstáblájából került elő a töredék. Gutenberg ún. 42 soros Bibliájából ma a világon összesen 49 teljes vagy közel teljes példány található (155 papírra és 25 pergamenre nyomtatott Biblia készült), és töredékek. A töredékekből Magyarországon négy, a váci könyvtárból most előkerült fragmentummal együtt öt töredék található.

A második előadó *Sándor Frigyes* (Miskolci Evangélikus Egyházközség) volt. *Országos digitális közfoglalkoztatási mintaprogram a miskolci Árvay Teóréok Evangélikus Könyvtár muzeális gyűjteményében* című előadásában a MaNDA-val közös vállalkozásukról beszélt. A munka és az eredmény, melyről tájékoztatást kaptunk, nagyon imponáló volt, bár kérdéseket és kétségeket is felvetett, mint a digitalizálás általában. Érdemes-e tervezés nélkül digitalizálni? Ki koordinálja ezt a munkát? Ki dönti el, hogy mit digitalizáljunk? Mi legyen a sorrend? Hogyan lehet elkerülni a párhuzamosságot a munka során? ... és sok más egyéb probléma.

Ezután *Bálint Ágnes* (Tiszántúli Református Egyházkerület Nagykönyvtára,

Debrecen) beszélt a minőségbiztosításról, menedzsmentről, a könyvtári önértékelés szakmai szempontjairól.

Értékelési Keretrendszer című előadásában. A minőségi szemlélettel 2003-tól ismerkedtek az egyházi könyvtárak, az EKE, az OKGYK szorgalmazására, az egyházi szakfelügyeleti vizsgálá-

tok során és különböző projektek, pályázatok (különösen is az EU-s pályázatok) kapcsán. A már korábbi ösztönzéseknek, törekvéseknek aktualitást adott a nyilvános könyvtárak jegyzékének vezetéséről szóló kormányrendelet módosítása (120/2014. /IV.8./ Kormányrendelet a nyilvános könyvtárak jegyzékének vezetéséről), mely a jövőben a Minősített Könyvtár cím és Könyvtári Minőségi Díj adományozásáról szóló miniszeri rendelet alapján kidolgozott könyvtári önértékelés szakmai szempontjai alapján ítéli meg a nyilvános könyvtári címet és vizsgálja ennek feltételeit. Bálint Ágnes a Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtárban szerzett tapasztalatait a Tiszántúli Református Egyházkerületi és Kollégiumi Nagykönyvtár munkatársaként kamatoztatja, mely könyvtár – az előadásból így tűnt – úttörő szerepet vállal ebben a feladatban az egyházi könyvtárak közül. Mivel az előadás utáni hozzászólásokból és a kisebb körű beszélgetésekből kitűnt, hogy a minőségbiztosítás, minősítés, értékelés és önértékelés több könyvtárat és könyvtárost megiaszt, megfontolandó az a felvetés, hogy az egyházi könyvtárak együtt dolgozzák ki az önértékelés szempontjait és együtt és egységesen képviseljék érdekeiket e kérdésben a szakmában.

A debreceni kollégánő után *Műhelymunkák a pannonhalmi Főapátsági Könyvtárban* címmel Bitai Judit (Főapátsági Könyvtár, Pannonhalma) a pannonhalmi könyvtárban őrzött kódexek és a teljes fragmentum-gyűjtemény feltárásáról, töredék-katalógus készítéséről és az antikvák számbavételéről számolt be. A kódexek feltárásában a(z) MTA-OSZK Fragmenta Codicum Kutatócsoportja – Madas Edit és Sarbak Gábor vezetésével – lesz a pannonhalmiak segítségére. A viszonylag nagy és csak kevéssé feltárt, azonosított töredékgyűjtemény feldolgozásának jelentőségét hazánkban és a régióban nem kell bizonygatnunk egyetlen könyvtörténettel foglalkozó kollégának sem. A pannonhalmi könyvtár 17 kódexet, 238 ősnymatványt birtokol, ám az antikvák pontos számát – mivel sem önálló katalógus nem áll rendelkezésre, sem nem őrzik együtt e köteteket – legfeljebb csak megbecsülni lehet. Ezért határozták el a könyvtárosok, hogy először még nem alaposan, bár azonosíthatóan, de számba veszik az antikva-köteteket.

A következő előadó *Berecz Ágnes* (Ráday Könyvtár, Budapest) volt. Előadása *Szellemi műhelyek az egyházi könyvtárakban* igazában az EKE-nek a Magyar Könyvtárosok Egyesülete (MKE) fővédnökségével, az OSZK-ban, 2014. március 25-én megtartott *Egyházi könyvtárak a 21. század elején* című szakmai napjára készült, ahol az előadó – betegség miatt – nem tudott részt venni. A tavaszi szakmai nap előadásait egy kérdőíves felmérés készítette elő. A 62 EKE-tag egyházi felekezeti könyvtár közül 27 küldte vissza a kérdőívet, ebből 23 nyilatkozott úgy, hogy vannak „szellemi műhelyek” a könyvtárban. Az előadó először a könyvtár, mint intézmény alaptervekenységéről

beszélt, majd a mai szakmai-tudományos életben valóban tudományosnak számító munkát definiálta. A kérdések a szellemi műhelyekre irányultak, melybe többek véleménye szerint a könyvtárak alaptervekenységén túli többletfeladatok mind beleszámítanak, mint például az adatbázisépítés, számítógépes és nyomtatott katalógus készítése, a könyvtárosok publikációs tevékenysége, kiállítások rendezése, könyvkiadás, rendhagyó csoportfoglalkozás, gyakornokok fogadása, iskolai közösségi szolgálat megszervezése.

A szakmai napot *Tőzsér Benjamin* (Piarista Központi Könyvtár) zárta *Könyvtári jelnyelv. Kommunikáció siketekkel a könyvtárban* című előadásával. Az előadó talán nem ismeretlen a könyvtárosok számára, hiszen a közelmúltban tette közzé a KATALIST-en a hírt, hogy egy a youtube-on is elérhető, ingyenesen hozzáférhető oktatócsomagot készített azoknak a kollégáknak a számára, akik szeretnék megtanulni azt a minimális jelmennységet, melynek elsajátításával könnyebb lehet a siket olvasók kiszolgálása és tájékoztatása a könyvtárban. Ezen túl blogot és facebook oldalt is létrehozott, melyeken a jelnyelvvvel kapcsolatos hírekről tájékozódhatnak az érdeklődők és közzétehetik jelnyelvvvel kapcsolatos észrevételeiket, sikerélményeiket, ahogy Tőzsér Benjámin mondta: egymás biztatására.

A szakmai délelőtti levezetője *Hubert Gabriella* elnök asszony volt – ő moderálta az előadások utáni beszélgetést is, melyben a hallgatóság kérdezhetett az előadóktól.

Az egyesület éves összejövedele könyvtárlátogatással zárult: az egyik vendéglátó, az Apor Vilmos Katolikus Főiskola Könyvtárát látogatták meg az érdeklődők Endrész Katalin vezetésével, illetve a Vá-

ci Egyházmegyei Könyvtárát is megtekinthették azok, akiknek az idei EKE-napok első napján nem volt módjuk erre.

A szakmai napok programját – ahogy mondani szokás – az „élet diktálja.” Az idei előadások, beszámolók, tájékoztatók

valóban sokszínűek, változatosak voltak, és csupa olyan téma, kérdés került elő, mely aktuális és fontos.

*Ásványi Ilona
Főapátsági Könyvtár*

A NAGYENYEDI BETHLEN GÁBOR DOKUMENTÁCIÓS KÖNYVTÁR MÚLTJA, JELENE, JÖVŐJE

■ Az a szerencse és öröm ért minket, hogy régi mulasztásunkat az EKE fennállásának huszadik évfordulóján pótolhattuk be. Az idei év közgyűlésén a tagkönyvtárak képviselői bizalmat szavaztak nekünk és a nagyenyedi Bethlen Gábor Dokumentációs Könyvtár is a tagkönyvtárak sorába került. Könyvtárunk és az EKE célkitűzései azonosak, így ezek megvalósításaiban ezentúl partnerek lehetünk.

Könyvtárunk lassan 400 éves múltra tekint vissza. Bethlen Gábor 1622-ben alapította meg Gyulafehérváron a Collegium Academicumot a helyi értelmiség pótlására és nem titkolt óhaja az volt, hogy ezt egyetemi szintre fejlessze. Ennek érdekében saját könyvtárát is a tanárok és diákok használatára bocsátotta. A kollégium azonban rendelkezett egy saját könyvtárral is, amely az oktatáshoz nélkülözhetetlen könyveket tartalmazta. Bethlen Gábor halála után a kollégium támogatása csökkent, a Rákócziak a sárospataki kollégium

fejlesztését előbbre valóra tartották. Bethlen Gábor fejedelmi könyvtárának egy részét szintén ekkor szállították el. 1658-ban a tatár seregek feldúlták Gyulafehérvárt, amikor is a könyvtár egy jelentős része megsemmisült. A diákok egy része meghalt a támadás során, a tanárok elmenekültek. 1662-ben Apafi Mihály fejedelem a kollégiumot Nagyenyedre költöztette. 1707-ben a labancok dúlták fel a kollégiumot és a könyvtár jelentős része ismét megsemmisült. A pusztítás azonban itt még nem ért véget. 1849-ben a környező román falvak lakói Axente Sever vezetésével megtámadták a várost, amely során a könyvtár nagy része elpusztult. A könyvtár ezután is feléledt hamvaiból és számos adománnyal gyarapodott a 19. század második felében. 1948-ban államosították és a Néptanács felügyelete alá került. 1961-től a kolozsvári Egyetemi Könyvtár fiókkönyvtáraként működött. 2005-ben a visszaszolgáltatás során az